

Микола Зозуля

Одеський рок з асфальту

Неформали

Музичну Одесу багато хто сприймає по-своєму. Якщо не казати про класичну музику та про знамениту одеську класичну школу, то чим ще відома музична Одеса? Для когось музика в Одесі – це Утьосов, для когось пісеньки про Молдаванку, для когось душевний джаз під захід сонця біля моря. Хтось згадає про легендарний Одеський рок-клуб, де у 80-х збиралися не лише місцеві

Вуличні музиканти готуються до виступу

Пісні на Дерибасівській

музиканти, а й приїжджі – і, звичайно ж, про «Бастіон», найвідомішу рок-групу того часу. Але що ж тепер?

З кінця 2010-х в Одесі почала стихійно формуватися молодіжна рок-тусовка, далека від академічних сцен та організованих рухів. Вона не мала нічого спільного з тим самим рок-клубом і не впливала з якоїсь спадкоємної субкультури – все зібралося якось само, спонтанно: виходиш із гітарою – та зустрічаєш однодумців.

Місцями виступів молодих колективів були «Baiker Rock Club», «More Music Club», а також вулиці, де рок звучав просто з асфальту. Головне з таких місць – простір та сходи біля пам'ятника Дериба-

су на перетині Дерibasівської та Польського спуску. Ми називали це місце просто: «Деха», або «Д1», похідне від «Дерibasівська, 1».

Контингент був різний – від шістнадцяти до двадцяти п'яти років. Хтось із дитинства вбирив дух андеграунду, хтось, як я, потрапив туди раптово. Ще навчаючись у коледжі, я грав у групі, але без публіки та концертів. Якось увечері я, проходячи повз «Дехи», побачив велику компанію, підійшов до незнайомця з гітарою та попросив зіграти. Виконав «Все идет по плану» – та ніби клацнув вимикач: натовп вибухнув, підспівував і кричав. З цього моменту я вже не був стороннім.

На «Десі» звучали «Кино», «Гражданская Оборона», «Пошлая Молли», «Валентин Стрыкало», «ДДТ», «Красная плесень» і треки місцевих груп, нерідко зібраних прямо з учасників тієї ж тусовки. Попри зовнішній антураж – чорний одяг, нашивки, шипи – це не були агресивні радикали. Просто молоді люди, яким було тісно в рамках школи, інституту, дому чи «нормального життя», та яких поєднувала любов до музики та жага до спілкування.

Ніхто ніколи заздалегідь не списувався та не телефонував, ми просто приходили майже щодня. Приходили з гітарами, ділилися піснями, знайомилися. Часом за вечір можна було знайти собі басиста, ударника, вокаліста та зібрати проєкт на пару репетицій чи роки. У когось у кишені була дивна самокрутка, у когось – блокнот із чернеткою нового треку. Хтось мріяв про сцену, хтось просто хотів співати під акорди до світанку.

Так, тусовка була галасливою та часто неформальною. Поліція приїжджала регулярно, робила зауваження, перевіряла документи, викликала батьків неповнолітніх. Іноді були цілі рейди, особливо з 2020 року. Нацгвардія проводила обшуки, шукали наркотики. Ми намагалися жартувати. Іноді допомагала кмітливість, іноді – везіння.

Чесно кажучи, часто за всім тим крилася реальна небезпека. Пам'ятаю такий випадок: один школяр випив зайвого та почав завалюватися з «верхньої Дехи». Ми схопили його за ремінь, але ремінь не витримав – порвався. Хлопець упав униз, на «нижню Деху». Хтось із дівчат побіг туди, люди закричали. За десять хвилин приїхала його мати на таксі, кричала:

– Де мій син? Що ви з ним зробили?

Шоу вуличних музикантів

Один із наших, зовсім п'яний, з повним трагічної щирості обличчям простяг їй обірваний ремінь і сказав:

– Це все, що залишилося від нього.

На щастя, хлопець відбувся лише несуттєвою травмою ноги, але тепер я розумію, що все могло скінчитися набагато гірше.

Весною 2020-го все почало змінюватися. На наше місце звернули увагу ультраправі. Спочатку кілька людей, потім десятки. Вони робили все те ж, що й ми, пили та співали, але ставлення до нас було вороже. Конфлікти почалися швидко: словесні сутички, погрози, потім бійки. Після одного випадку ми перестали туди приходити. Спроби відтворити атмосферу у занедбаного казино «Кристал» провалилися: двічі нас буквально оточила поліція та забрала у відділок.

2021 року місцем збору стала посадка під Тещиним мостом. Але це вже була не «Деха». Середній вік – п'ятнадцять-дев'ятнадцять років. Я почувався старшим, почав відходити від усього цього, у мене з'явилася дівчина, робота, почалося інше життя. У музичному сенсі я теж віддалився – все, що було романтичним у мрії стати рок-музикантом, поступово змінилося на реалізм.

Ті, що залишилися під мостом, протрималися недовго: туди теж прийшли ультраправі – великі стрижені хлопці, які завжди не любили довговолосих рокерів. Кілька людей серйозно постраждали, були рейди, бійки, балончики. Так компанія розпалася.

Нині, кажуть, дехто збирається у дворику на вулиці Івана Луценка. Проходив повз – там зовсім молоді. Нова хвиля. Нова музика. Нові особи. Та і я вже не з довгим волоссям, але куртка з нашивками все ще висить на почесному місці у вбиральні. Нічого не забуто. Це частина душі.

Вулична сцена в Одесі – жива та непередбачувана

А ось мій знайомий Іван Єгоров (сценічний псевдонім) – один із тих, хто не кинув музику, хто пройшов крізь тусовки та продовжує жити вуличним життям. Коли я був у хвилі, пам'ятаю, що він, будучи вхожим у місця, куди пускають виключно за знайомством, допомагав мені влитися. Одним із таких місць колись був «Рик» – майже міфічна точка на карті андеграунду, яка існувала за принципами анархічної комуни. Закрита тусовка, куди просто так не потрапиш: тебе мають привести та за тебе поручитися. Схожим духом зараз існує студія на Канатній, яку ділять між собою кілька гуртів. Зі зрозумілих причин адресу я називати не буду.

Нині вулиця для Івана – не тимчасова сцена, а робота, причому щоденна. У його випадку все почалося ще у п'ятнадцять років.

«Я тоді був волонтером – роздавав браслети. Якось подивився на хлопців із гітарами: вони грають, а їм за це платять. Чому б і мені не спробувати? Став на Дерибасівській, постояв годину і зібрав сімдесят гривень. Тоді для мене це були добрі гроші. Я зрозумів, що мені це подобається та що в мене виходить».

Сьогодні вуличні виступи для когось залишаються просто способом проявитись, а для когось – професією та ремеслом, до якого ставляться з максимальною віддачею.

«Мені з самого початку друзі казали: «Ну ти грай, але співати не смій». Я довго соромився голосу, майже два роки не співав. А потім почав імпровізувати у парку Горького – та наважився. Почав пробувати своє, писати пісні. Людям почало заходити. І я зрозумів: це вже не просто пустощі. Це моя професія».

Вулична сцена в Одесі – жива та непередбачувана. Іноді день приносить добрі гроші, іноді – роздратованих перехожих.

«В принципі, на вуличній музиці реально заробити на життя. Особливо влітку в Одесі. Це не дивовижні гроші, але взагалі досить стабільно. Плюс свобода».

Але з цією свободою приходить і свій набір проблем. Іван розповідає, що публіка буває різною: від випадкових слухачів до п'яних крикунів, від романтичних дівчат до агресивних провокаторів. Хтось просто кидає десятку, хтось підходить, щоб розповісти про свою юність, хтось – аби влаштувати скандал.

«Буває, граєш, а хтось починає кричати: «Ти в ноти не влучаєш!». Або п'яні: «Зіграй «Мурку»!». А я «Мурку» принципово не граю. Чи підходять військові. До речі, військові часто просять зіграти «ДДТ» чи «Аквариум». Через ситуацію в країні я рідко граю ці групи, але для військових завжди винятки. Ну і звичайно ж, у результаті хтось із перехожих обов'язково прикопається: чого російською? Не можна. І починається суперечка».

До мови в Івана ставлення спокійне. Він співає російською та не збирається виправдовуватися за це. Каже, це його мова, нею він думає та пише. І якщо пісня чесна, люди це відчують незалежно від мови. В Одесі, з його слів, це розуміють. Іноді сперечаються, іноді між собою – не з ним.

«Була нагода, коли підійшов військовий і попросив «Пачку сигарет» Цоя, потім підійшов другий військовий і став обурюватися, мовляв, не можна російською. А я стою з гітарою між ними та гадаю, що робити. Причому обидва адекватні, просто кожен зі своїм болем. Я їх розумію, але я теж не зраджую себе».

Іван Єгоров у складі рок-гурту

Деякі гурти він принципово не грає, попри те, що поважає їхню музику. Занадто багато мовчання – у момент, коли треба було говорити. А ось «Стрыкало», «ДДТ», «Кино» – почути можна.

Крім цього Іван зізнався, що мріє про велику сцену і робить для її досягнення все можливе. Перша його група склалася майже випадково – з друзів зі школи, які захопилися роком.

Іван Єгоров

«Я хочу стати всесвітньо відомим. Без пафосу, просто реально. Я знаю, що маю щось особливе. Просто треба працювати, і колись це дійде до людей. Я не боюся цього масштабу. Чому ні? Мої шкільні друзі – мої перші соратники. Ми навчалися у п'ятій гімназії. Один із них пізніше зізнався, що надихнувся на музику тому,

що я активно нею займався. Я був шокований: ну як це мною хтось надихнувся? Я тоді не розумів, що можу бути для когось натхненником. Того було дуже приємно дізнатися. З того часу було безліч складів групи: з кимось грав місяць, з кимось рік. З кимось майже відразу виступали на солідних майданчиках, з кимось роками не виходило повноцінно зібратися та зробити щось варте. Але все одно – все це досвід».

Я запитав Івана, що б він сказав тим, хто зараз, як колись і він, уперше виходить на вулицю з гітарою. І він відповів: «По-перше, не бійся. Загалом нічого не бійся. Я ось ішов вулицею, бачив чувака з гітарою – підходив. Не знав навіть, хто він і як його звуть. Так і зав'язувалися і дружба, і гурти, і треки. І ще – не соромся свого. Я два роки не співав через те, що мені сказали, мовляв, не той голос. А потім зрозумів: та яка різниця, якщо ти сам віриш у те, що робиш? Потрібно пробувати. Потрібно фігачити! У мене було багато практики, і тепер я вже непогано співаю».

І, мабуть, важко знайти більш одеське напуття: «Головне – не прикидайся. Грай, як умієш. Люди відчують. Навіть якщо повз ноти – якщо чесно, тобі підспівають».

